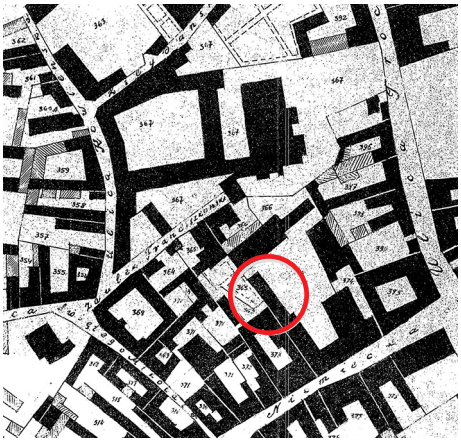
a late 15th – early 16th-century horizon. On the SW side of room 1, bones were discovered from a burial, which had probably been destroyed in creating the S foundation of the current building at Vilniaus St. 35. According to the data from an anthropological examination, the almost complete skeleton of a roughly 40 year-old male was found at this site. Because no finds were discovered in the vicinity of the bones, no really precise date could be determined. The cultural layer horizons at the site of room 2 had been destroyed in laying utility lines in the second half of the 20th century. During the investigation at the site of foundation reinforcement trenches, it was determined that the upper cultural layer horizons, down to a depth of 1.6–1.9 m had been destroyed in the N and W sides of the building during earthwork in the second half of the 20th century. Early 18th-century horizon fragments (20–30 cm thick) were recorded in these segments. The cultural layer on the S side had been destroyed right down to sterile soil, which was reached at a depth of 2.2 m, in the second half of the 20th century. Also the fragments of stove tile were found (Fig. 2).

Stanislav Rutkovski,
Gintautas Rackevičius

Žvalgomieji tyrimai Pranciškonų gatvėje 4A

Dar XIV a. apgyvendinta Vilniaus senamiesčio teritorija, Šv. Mikalojaus ir Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų (pranciškonų) bažnyčios aplinkoje žymima XVIII a. 3 dešimtmečio Vilniaus plane iš G. M. Fiurstenhofo žemėlapių rinkinio. Teritorijoje į R nuo Pranciškonų bažnyčios vaizduojamas miesto kvartalas tarp Pranciškonų, Trakų, Vokiečių ir Šv. Mikalojaus gatvių. Kvartalo R dalyje, Vokiečių gatvės V pusėje parodyti mūriniai pastatai, gyvenamieji namai (dabar 20–26). Posesijų gilumoje, arčiau dabartinės Pranciškonų gatvės matomi ūkinės paskirties pastatai, kvartalą dalijančios ŠR–PV kryptimi posesijų sienos (Drėma V., *Dingęs Vilnius,* V., 1991, p. 38–39, pav. 31–32).

1808 m. Vilniaus plane šalia Vokiečių g. 26 kiemo PV korpuso žymimas mūrinis ūkinės paskirties pastatas (1 pav.). Jo ŠR siena priglausta prie Vokiečių g. 26 namo kiemo korpuso, o ties pastato PV galu matomas nedidelis neužstatytas tarpas prie dviejų aukštų gyvenamojo namo, dabartinio Pranciškonų g. 4A. Ūkinis pastatas priglaustas prie posesijas 373, 365 ir 374 dalijusios posesinės sienos. XIX a. vidurio, 1837 ir 1838 m. Vilniaus planuose tyrinėtos teritorijos urbanistinė situacija nepasikeitusi. XIX a. pabaigoje sudarytuose sklypo planuose jau matoma ir pastato planinė struktūra, kuri

1 pav. 1808 m. Vilniaus plano fragmentas, apskritimu žymima 2014 m. tyrimų vieta.

Fig. 1. A fragment of an 1808 plan of Vilnius with the 2014 evaluation site marked by a circle.

nedaug pasikeitusi išliko iki 2014 m., taip pat nurodoma šio ūkinio pastato patalpų paskirtis – sandėliai, arklidė, karietinė (?). XX a. II pusėje viena iš sandėlio patalpų (2 pav.) buvo naudojama kaip garažas, čia išlikusi automobilių remonto duobė.

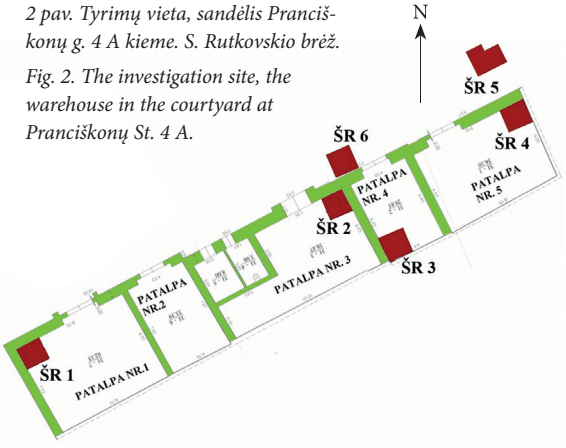
Iki 2014 m. ši vieta archeologų netyrinėta. S. Aleksandravičius 2009 m. pranciškonų vienuolyno gyvenamajame name Pranciškonų g. 4 ištyrė du bendro 9 m² dydžio šurfus ir 80 m² dydžio plotą pastato viduje. Šurfe 1 susiformavęs tamsiai pilkos žemės sluoksnis su XVII–XX a. radiniais. 40 cm gylyje atidengtas juostinio pamato fragmentas, o 80 cm gylyje rastas mūrinio arkinės konstrukcijos pamato fragmentas. Giliau fiksuoti tamsiai pilko grunto horizontai su XIV–XVII a. radiniais. Iki 3,9 m gylio įžemis nebuvo pasiektas. Šurfe 2 po grindimis atidengtas XIX a. krosnies fragmentas. Iki 1,9 m gylio įžemis nepasiektas. Fiksuotas tik pilko grunto sluoksnis su XVI–XX a. radiniais. Tiriant patalpą 1, jos PR kampe 10 cm gylyje buvo atidengtos dvi XIX a. vidurio krosnys. Centrinėje patalpos dalyje rasta XVII a. mūrinių statinių su arkiniais pamatais ir XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios grindinio fragmentų, taip pat XVI–XVIII a. ūkinė duobė su to meto radiniais (*ATL 2009 metais*, V., 2010, p. 394–398).

Pranciškonų bažnyčios šventoriaus Š dalyje 2011 m. archeologas R. Žukovskis ištyrė beveik 300 m² dydžio plotą. Surasti mažiausiai 873 žmonių palaikai (1–8 tranšėjos) iš čia buvusių palaidojimų. Didžioji palaikų dalis rasta supiltinuose sluoksniuose, kurie susidarė suardžius bažnyčios rūsio kriptose buvusius palaidojimus. Surasti moterų ir vaikų kapai parodė, kad čia buvo laidojami ne tik vienuoliai pranciškonai. Tyrimų plotų R dalyje aptikti XV a. rūsio laipteliai ir arkos. Kultūrinio sluoksnio storis siekė 3,9 m, žemiausieji sluoksnio horizontai datuojami XVI a. (*ATL 2011 metais,* V., 2012, p. 343–355).

2014 m. Pranciškonų g. 4 A sandėlio patalpose ir kieme ištirti 6 bendro 24 m² ploto šurfai. Kultūrinio sluoksnio sandėlio patalpose storis 2,3–3,8 m, šurfai 1, 2, 4. Šurfe 4 kultūrinio sluoksnio storis – daugiau nei 4 m. Sandėlio išorėje kultūrinio sluoksnio storis šurfe 5 ir 6 didesnis nei 1,7 m, čia gilesnieji sluoksniai nebuvo tiriami.

Galima spėti, kad šioje vietoje išlikęs ankstyviausias XVI a. kultūrinis sluoksnis. Tai galima

2 pav. Tyrimų vieta, sandėlis Pranciškonų g. 4 A kieme. S. Rutkovskio brėž.

Fig. 2. The investigation site, the warehouse in the courtyard at Pranciškonų St. 4 A.

3 pav. XVI, XVII ir XIX a. radiniai: Lenkijos, Jono Kazimiero sidabrinis šilingas, renesansinių koklių fragmentai, Napoleono armijos karių uniformų sagos. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 3. 16th, 17th, and 19th-century finds: Poland, John II Casimir, silver shilling, Renaissance stove tile fragments, and uniform buttons from soldiers in Napoleon's army.

patikslinti tik detaliųjų archeologinių šios teritorijos tyrimų metu. Dėl palyginti nedidelės tyrimų apimties daugelyje ankstyviausiųjų sluoksnių nepavyko surasti radinių.

1,3–1,5 m gylyje surasti XVII a. akmenimis grįsti paviršiai (šurfai 2, 5, 6). XVIII a. I pusėje čia būta medinių statinių (šurfas 1). Jie sunaikinti XVIII a. II pusėje statant ūkinį pastatą (dabar Pranciškonų g. 4 A sandėlis) (2 pav.). Šio pastato ŠR ir PR sienų pamatai statyti panaudojant ankstesnes XVI a. mūrinių statinių sienas (šurfai 3, 4). XVIII a. pabaigoje – XIX a. I pusėje pastato patalpų 4 ir 5 išorėje pristatytas priestatas (šurfas 6). Tikėtina, kad tai XIX a. pabaigos plane žymimo medinio priestato ŠR sienos mūrinis pamatas. XIX a. sugriauta XVIII a. II pusės ūkinio pastato pertvarinė siena, išlikęs tik jos pamatas dabartinio sandėlio patalpoje 5 (šurfas 4). Nuo XIX a. pabaigos ūkinio pastato – sandėlio planinė struktūra pasikeitė

nežymiai, XX a. sugriauta tik dalis pertvarinės sienos patalpoje 3, taip pat užpilta XIX a. medinė konstrukcija patalpoje 4 (šurfas 3).

Tyrimų metu surasta per 650 radinių. Daugiausia tai XVI–XVIII a. buitinių keraminių indų, krosnių koklių fragmentai, XVI–XX a. numizmatinė medžiaga, monetos, prekių plombos. Rečiau aptinkami radiniai yra gausi XVI a. renesansinių koklių kolekcija, kurių analogai žinomi visų pirma iš Žemutinės pilies tyrimų, taip pat XIX a. pradžios Napoleono armijos karių uniformų sagos (šurfas 4) (3 pav.).

The field evaluation at Pranciškonų St. 4A

Six test pits (a total of 24 m^2) were excavated in the warehouse rooms and courtyard of the house at Pranciškonų St. 4 A (Fig. 1). The 16th?/17th–20th-century cultural layer in the warehouse rooms was 2.3–3.8 m thick in test pits 1, 2, and 4. In test pit 4 it was over 4 m thick. In test pits 5 and 6 outside the warehouse, it was thicker than 1.7 m but the deeper layers were not excavated.

It is possible to speculate that the earliest 16th-century cultural layer has survived at this location. This hypothesis can be corrected only during an excavation of this area. Owing to the comparatively small scale of the investigation no finds could be discovered in many of the earliest layers.

At a depth of 1.3–1.5 m, a 17th-century stone paved surface was found (test pits 2, 5, 6). In the first half of the 18th century wooden structures stood at this site (test pit 1). These were destroyed in the second half of the 18th century in erecting an outbuilding (now the warehouse at Pranciškonų St. 4A) (Fig. 2). The foundations of this building's NE and SE walls were created using the walls of earlier 16th-century masonry structures (test pits 3, 4). In the late 18th – first half of the 19th century an annex was attached outside rooms 4 and 5 of the building (test pit 6). It is likely that its foundation is the masonry foundation of the NE wall of the wooden annex marked in the late 19th-century plan. The partition wall of the outbuilding from the second half of the 18th century was demolished in the 19th century and only its foundation has survived in room 5 of the present-day warehouse (test pit 4). The planned structure of the outbuilding-warehouse has not changed significantly since the late 19th century; in the 20th century only part of the partition wall was demolished in room 3 and a 19th-century wooden structure in room 4 was filled in (test pit 3).

Over 650 finds were discovered during the evaluation, mainly 16th–18th-century household pottery vessels, stove tile fragments, 16th–20th-century numismatic material, coins, and merchant seals. The rarer finds include an abundant collection of 16th-century Renaissance stove tiles, analogies of which are primarily known from the excavation of the Lower Castle, and early 19th-century uniform buttons from soldiers in Napoleon's army (test pit 4) (Fig. 3).

Justina Stankevičiūtė,
Rūta Kelpšaitė

Pylimo gatvė 17

2014 m. rugsėjo 30 d. – spalio 2 d. Vilniaus senojo miesto su priemiesčiais (UK 25504) ir Vilniaus senamiesčio (UK 16073) saugomoje teritorijoje, Pylimo g. 17, greta „Lietuvos“ kino teatro atlikti žvalgomieji tyrimai. Sklypo Š ir V dalyse, šalia esamų gyvenamųjų namų sienų, siekiant įvertinti jų pamatus, ištirti 3 šurfai.